10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушнызат!

1939 ий 30 ДЕКАБРЬ № 114 (613) Акше 5 ыр.

Ӧрвезе Коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

ТЕЛЕ КАНИКУЛЫМ КУЛЬТУРНО да ВЕСЕЛАН ЭРТАРАШ

Таче пиалан советский школьник-шамычлан каныме жап—теле каникул тӱнгалеш. Первый полугодийым успешно завершитлен, самырык сталинский поколений кугешнымаш дене канаш, онӵыклан, окымшо полугодийыште тыгак успешно увемашлан у, свежий вийым погаш тӱналеш.

Марийский республикыште шуко школлаште каникуллан шукертак ямдылалташ тӱналыныт. Йошкар-Олаште 6 номеран средний школа тиде шотышто шуко мероприятий-шамычым наметитлен каникулым сайын эртарышаш. Начальный ден средний классласе ученик-шамычлан елка лиеш, 8—9—10 класслаште тунемше-шамычлан школышто военный игра организоватлалтеш.

Шернур педучилище теле каникул жапыште интересный, чапле мероприятий-шамычым эртара. Социалистический соревнованийыш ушмо Параньга, М.-Билямор педучилище-шамыч дене пырля интернациональный вечер лиеш. Тыште кум национальность—руш, марий, татар—тунемше-шамыч первый полугодийын результатше дене, шке тунемме успехышт дене обмениватлалташ тӱналыт. Тидлеч посна кум педучилище шке кокласышт лыжный соревнованийым эртарат.

Культурный учреждений-шамыч школьник-шамычым куанен вашлийыт. Йошкар-Оласе „Рекорд" кинотеатр каникул жапыште йоча-шамычлан келшыше— „Федька", „Девочка Мая в Первое мая", „Золотой ключик" да моло сылне картина-шамычым демонстрироватлаш тӱналеш.

Каникулым сайын эртарыште комсомольский организаций-шамычын ответственностьышт пеш кугу. Но але марте ВЛКСМ южо райком-шамыч каникуллан ямдылалтмаште пеш шагал ыштеныт. ВЛКСМ ЦК райкомол, горкомол, первичный комсомольский организаций-шамычым школлаште да йоча пӧртлаште теле каникулым успешно эртарымашым обеспечитлаш обязатлен.

Роно, физкультура ден спорт паша дене Комитет, Осоавиахим дене пырля комсомольский организаций-шамыч теле каникул кечылаште елкым, утренникым, вечерым, массовый пайремым организоватлышаш улыт. Мемнан элын эн сай еҥже-шамыч дене, Верховный Совет-шамычын депутатышт дене, Советский Союзын Геройжо-шамыч дене, орденоносец-шамыч дене, Иошкар Армийын командирышт дене, наукын да искусствын пашаеҥышт дене школьник-шамычын вашлиймашыштым организоватлаш. Художественный самодеятельность вечер-шамычым, „ГТО", „БГТО" начоклан нормым сдатлымашым организоватлыман.

Клублаште, Детский Технический Станцийлаште комсомольский организаций-шамыч тӱрлӧ вечерым, модышым организоватлышаш улыт. Кружок-шамычын пашаштым поснак чот виянгдыман.

Тидым ышташ чыла условий уло, каникулым культурно да веселан эртарымаш мемнан деч гына, комсомольский руководитель-шамыч деч зависитла.

Йошкар-Ола 38 номеран окружной избирательный комиссийын председательже М. Н. Санин йолташ горсоветыш депутатлан сайлыме комсомолка М. П. Скобелева йолташлан удостоверенийым вручатла.

фото М. Чуршуковын.

Ленинградский военный округ штабын оперативный сводкыжо-шамыч

23 декабрь мучко фронтышто существенный нимат лийын огыл. Ятыр районлаште авиаций действоватлен. Лийше воздушный бойлаште противникын 16 самолетшым волтен шумо.

* * *

24 декабрь мучко Карельский перешейкыште серьезный разведывательный столкновений-шамычым шотлаш огыл гын, кудын результатшытыже финский войска-шамыч бой лийме вереш 971 еҥым колышым коденыт да тиде годым мемнан-шамыч 35 еҥым пленыш налыныт, нунын кокла гыч 4 офицер, фронтлаште нимо существенный лийын огыл.

* * *

25 декабрь мучко фронтлаште ятыр районлаште серьезный столкновений-шамычыш савырныше разведывательный часть-шамычын стычкышт лийыныт. **Суомусальми** местечка районышто мемнан разведывательный часть-шамыч тушманлан серьезный поражений ыштеныт да тушманын укрепленный позицийже-шамычым занимателеныт. **Иоломантси** районышто мемнан разведывательный часть-шамыч шуко колышо-шамычым кодышо финн-шамычын кок батальонышт тым окружатленыт да шалатеныт. Мемнан-шамыч 35 еҥым пленыш налыныт.

Мемнан авиаций разведывательный полет-шамычым ыштен. Лийше воздушный бойлаште тушманын 6 самолетшым волтен шуымо. Мемнан авиацийын ик самолетшо шке аэродромышкыжо толын огыл.

* * *

26 декабрь мучко разведывательный часть-шамычын кугуак огыл стычка лиеден да ятыр районышто так артиллерий дене ваш лӱйкаленыт.

Мемнан авиаций разведкым ыштен чонгештылын.

* * *

27 декабрь мучко фронтышто нимогай кугу вашталтышат лийын огыл.

Мемнан авиаций разведкым ыштен чонгештылын.

* * *

28 декабрь мучко фронтышто существенный нимоат лийын огыл.

Увертарымаш

1940 ийын 13 январьыште 10 час эрдене Марийский АССР Верховный Советын заседаний залешыже Марийский республикысе комсомольский активын Областной собранийже лиеш. Ончышаш паша:

ВЛКСМ ЦК X пленумын итогыжо нерген.

ВЛКСМ Маробком.

ЛЕНИН—СТАЛИН ЗНАМЯ ДЕНЕ ОНЧЫКО, У СЕҤЫМАШКЕ!

Эше ик кече гына, вара у ий—1940 ий тӱналеш. Путынь советский калык тӱжем индеш шӱдӧ кумло индешымше ийым кугу куанымаш дене ужата да куанен, ӱшанлын у ийым вашлиеш.

Мемнан элыште кажне ий эре утларак да утларак кугу сеҥымаш-шамыч дене ознаменоватлалтеш. Кажне ий Советский Союзлан у да у сеҥымаш-шамычым, у да у достижений-шамычым конда, социалистический державым утларак виянгда да куатангда. Героический советский калыкым кажне у ий эре утларак да утларак коммунизмын лишемда.

1939 ий моткоч важный исторический событий-шамыч дене темалтын. ВКП(б)-н XVIII съездыштыже великий вождь Сталин йолташ мланна коммунизмын кайме корным волгалтарен ончыктен. Большевистский партийын XVIII исторический съездше социализм строительствым завершитлыме да коммунизмыш постепенно вончымо программым пуэн.

1939 ийыште социалистический промышленность утларак пеҥгыдемын, развиватлалтын. Москваште лийше Всесоюзный ял озанлык выставка социалистический ял озанлыкын всемирно-исторический достижений-шамычым демонстрироватлен. Мемнан элыште гына культура, наука, искусство пеледеш.

1939 ийыште Йошкар Армий шкенжын исторический миссийжым Западный Украиныште да Западный Белоруссийыште моткоч чаплын шуктен: 1940 ийым советский калык 183 миллионан лийын вашлиеш. Западный Украиныэе да Западный Белоруссийысе шемер калык 1939 ийым да тудым освободитлыше гениальный Сталиным курымеш шарнаш тӱналеш.

1939 ий—Советский Союзын внешний политикыштыже чапле успех-шамычым ыштыме ий. СССР ден Германия коклаште дружба да граница нерген договорым заключатлымаш, Советский Союз ден Эстония, Латвия да Литва коклаште пакт-шамычым заключатлымаш Восточный Европышто мирлан прочный основым создатленыт. СССР ден Финляндский Демократический Республика коклаште вашполшымаш ден дружба нерген договорым подписатлымаш Ленинградын безопасностьшым, а значит, Советский Союзын безопасностьшым обеспечитлен.

1939 ийым шемер депутат-шамычын местный Советлашкышт сайлымаш—путынь советский калыкын морально-политический единствожым куатлын демонстрироватлымаш завершитлен. Тиде всенародный пайрем мемнан шарнымашыште але теҥгече лиймыла чучеш. Властьын местный органлашкыже сайлымаште избиратель-шамычын общий количествыже гыч Москваште—99,81 процент, Ленинградыште—99,66 процент, Киевыште—99,5 процент, Минскыште—99,97 процент участвоватлен.

1939 ийым путынь советский молодеж государственный да хозяйственный пашаште активно участвоватлымаш дене ознаменоватлен. Пиалан молодежь у ийым куанен вашлиеш, ончыко, мемнан партийын да великий Сталинын вуйлатымыж дене у сеҥымаш-шамычым ыштышашлан тунемаш, пашам ышташ, кучедалаш ямде улеш.

Тений местный Советлашке сайлымаште первой участвоватлыше комсомолка-шамыч Н. В. Минаева, А. И. Желонкина да Ф. Н. Куклина йолташ-шамыч.

Фото М. Чуршуковын.

Йошкар-Ола горсоветыш сайлыме результат

1939 ий 24 декабрьлан Йошкар-Олаште избиратель-шамыч чылаже 17.752 еҥ. Голосованийыште 17. 738 еҥ але 99,92 процентше участвоватлен. Голосованийыште участийым приниматлыше-шамыч количество гыч коммунист ден беспартийный-шамыч блокын кандидатышт верч 17.409 еҥ але 98,15 процент голосоватлен.

Бюллетень-шамыч кокла гыч 23 бюллетень недействительныйлан шотлалтын да 301 бюллетеньыште кандидат-шамычын фамилийыштым удыралме.

Коммунист ден беспартийный-шамыч блокын выставитлыме чыла кандидат-шамыч Йошкар-Ола горсоветыш депутатлан сайлалтыныт. Нунын кокла гыч 49 пӧрʻеҥ, 27 ӱдрамаш, ВКП(б) член ден кандидат-шамыч—38 еҥ, беспартийный—38 еҥ.

Шемер депутат-шамыч Йошкар-Ола горсовет депутатыш сайлашлан городской избирательный комиссий председатель **Кобозов.**

Кӱкшӧ урожайым налшаш верч

Параньга районысо „Марий" колхоз ий еда пеҥгыдемын толеш. Колхозым организоватлыме годым нимогай ял озанлык машина уке ыле гын, кызыт 2 молотилка, 2 жнейка, 1 сенокосилка да 1 сеялка уло. Тлеч посна колхозышто трактор пашам ышта.

Колхоз минеральный ден местный удобрениййым кумдан кучылтеш. Кодшо ийлаште пасушко ятыр терысым, торфым да минеральный удобрениййым лукмо.

Почвым тыге удобритлыме да тудым машина дене обработатлыме дене 1939 ийыште гектар гыч урожайым 12,4 центнер дене пырчан шурным налме.

„Марий" колхоз кызыт 1940 ийыште кӱкшӧ урожайым налшаш верч виян ямдылалтеш. Урлыкашым ситышын сортироватлыме да кукшо верыш оптымо.

А. А. Иванов.

Марийский АССР-ыште шемер депутат-шамычын местный Советлашкышт сайлыме результат-шамыч

Шемер депутат-шамычын районный Советлашкышт сайлыме годым 285.874 избиратель гыч голосованийыште 283.244 еҥ участвоватлен, тиде избиратель-шамычын общий количествышт гыч 99 процентым составлятла. Коммунист ден беспартийный-шамыч сталинский блокын кандидатше-шамыч верч 279.422 еҥ голосоватлен, тиде 98,72 процентым составлятла.

Действительный огыллан признатлыме бюллетень-шамыч—223, депутатыш кандидат-шамычын фамилийыштым удыралман бюллетень-шамыч—3.601.

Шемер депутат-шамычын районный Советлашкышт сайлымашлан чыла 565 избирательный округлаште коммунист ден беспартийный-шамыч сталинский блокын кандидатыштым сайлыме. Сайлыме депутат-шамычын 565 еҥ общий количествышт гыч—пӧрʻеҥ—377, ӱдрамаш—188, коммунист—328 да беспартийный—237.

Шемер депутат-шамычын городской Советлашкышт сайлыме годым 23.172 избиратель гыч голосованийыште 23.152 еҥ участвоватлен, тиде 99,29 процентым составлятла. Коммунист ден беспартийный-шамыч сталинский блокын кандидатышт верч 22.716 еҥ голосоватлен, тиде 98,49 процентым составлятла.

Действительный огыллан признатлыме бюллетень-шамыч 26, фамилийым удыралман бюллетень-шамыч—410.

Шемер депутат-шамычын городской Советлашкышт сайлымашлан чыла 111 избирательный округлаште 111 депутатым сайлыме, Городской Советлашке сайлыме депутат-шамычын общий количествышт гыч пӧрʻеҥ—70 еҥ, ӱдрамаш—41 еҥ, коммунист—68 еҥ, беспартийный—43 еҥ.

Шемер депутат-шамычын сельский ден поселковый Советлашкышт сайлыме годым 280.398 избиратель гыч голосованийыште 277.357 еҥ участвоватлен, тиде 98,92 процентым составлятла. Коммунист ден беспартийный-шамыч сталинский блокын кандидатышт верч 270.216 еҥ голосоватлен, кудо 97,41 процентым составлятла.

Действительный огыллан признатлыме бюллетень-шамыч 422, депутатыш кандидат-шамычын фамилийыштым удыралман бюллетень-шамыч—7.159.

Шемер депутат-шамычын сельский ден поселковый Советлашкышт сайлымашлан чыла 4.600 избирательный округлаште 4.599 депутатым сайлыме. Нунын кокла гыч пӧрʻеҥ—3.159 еҥ, ӱдрамаш—1.440 еҥ, коммунист—548 еҥ, беспартийный—4.051 еҥ.

Шемер депутат-шамычын сельский ден поселковый Советлашкышт сайлымашлан 4.600 округ гыч У-Торʻял районысо шемер депутат-шамычын Апшатнурский сельский Советыш сайлашлан 13-шо округ деч ик еҥ сайлалтын огыл.

МАССР Верховный Совет Президиум. 1939 ий 27 декабрь. Йошкар-Ола, Совет Пӧрт.

Калыкын самырык избранникше-шамыч

Шемер депутат-шамычын местный Советлашке достойный, калык пашалан преданный улшо еҥ-шамычым единодушно сайлен, советский калык эше ик гана шке единствожым, Ленин—Сталин партий йыр пеҥгыдын сплотитлалтмыжым демонстрироватлыш. Сайлымашын пеш чапле итогшым подводитлыме.

Шернур районный Советыш производствын стахановецше-шамыч, калыкын ӱшанле еҥже-шамыч сайлалтыныт. Теве, Елена Ивановна Шарабуева, „У пасу" колхоз пеленсе первичный комсомольский организацийын секретарьже, тудо колхозный молодежь дене пашам моштен ышта, комсомолец-шамычым колхозын пашажым честно шуктымашке мобилизоватла. Шарабуева йолташым Шернур райсовет депутатыш единодушно сайленыт. Тыгак „КИМ" колхозын стахановкаже, комсомолка Клавдия Федоровна Макарова йолташлан Шернур районный Советыш сайлымаште шӱдӧ процентлан йӱк пуалтын.

„Колос" колхозысо медпунктын фельдшерицаже, активный комсомолка, инициативный общественница Ульяна Павловна Бастракова йолташ колхозник ден колхозница-шамыч коклаште кугу пашам ыштен шога. Калыкын тазалыкше верч кечын заботитла. Садлан „Колос" колхозын колхозникше-шамыч 34 № избирательный округ деч Бастракова йолташым Волжский райсоветын депутатшылан сайлышт.

Куженер район, „Нолькӱ" колхозын льноводкаже—комсомолка К. Е. Милютина Куженерский райсоветын, „Ленин корно" колхозын (Волжский район) председательже—комсомолец В. Т. Лебедев йолташ Волжский райсоветын самырык депутатше улыт.

Советский калык шке избранникше-шамычлан кугу честьым да доверийым оказатлен—государственный деятельностьышто участвоватлаш. Тиде кугу пашам самырык депутат-шамыч честь дене шуктат.

В. А. Яковлев.

Шошо агалан образцово ямдылалтман

Морко районышто ятыр колхоз-шамыч шошо агалан образцово ямдылалташ тӱҥалыныт.

„Палантай" колхоз шошо агалан тӱрыс ямдылалтын шуын. Ял озанлык инвентарь-шамычым—14 плугым, 18 тырмам да 30 оравам ремонтироватлен кукшо верышке поген шындыме. Урлыкаш шурным (шӱльым, пурсам, шыдаҥым, викым) 100 процентлан ситышын сортироватлен пыштыме. Мланде ӱяҥдашлан 300 воз терысым пасушко лукмо.

„Коммунизм" колхозат шошо агалан начар огыл ямдылалтын. Ял озанлык интвентарь-шамыч, 10 плуг, 19 орава да моло кӱлеш машина-шамыч тӱрыс ремонтироватлыме да кукшо верыште улыт. Тылеч посна урлыкаш шурно 100 процентлан сортироватлыме.

Тыгак „Мастар вий", „Искра", „Пайгатнур", Калинин лӱмеш да молат шошо агалан ямдылалтыт. Но южо колхозышто тиде важный хозяйственный кампанийлан начар ямдылалтыт. Теве „Вончо" колхоз але мартеат шошо агалан ямдылалташ тӱҥалын огыл. Ял озанлык инвентарь-шамыч ремонтироватлыде шалан кият. Урлыкаш шурно ямде огыл. Кылтам эше шийын пытарыме огыл. Тыгай вараш кодмашым пытарен, ончыл колхоз-шамыч деч примерным налын шошо агалан образцово ямдылалташ пижаш кӱлеш.

Сергей Эчан.

18 кубометр гыч

Кугу Какшан Лестранхозын (Йошкар-Ола район) постоянный кадр пашазыже-шамыч пашам стахановски ыштыме дене кечаш нормым 300 процентлан темат. Теве Кудрявцев дене Москвин йолташ-шамыч кечыште 6 кубометр олмеш лучковый пила дене 18 кубометр гыч руат.

Сайлыме кечын Йошкар-Оласе 13 избирательный участкын каныме комнатыштыже.

Фото М. Чуршуковын.

КРУЖОК-ШАМЫЧЫН ПАШАШТ САМОТЕКЫШТО

ВЛКСМ Йошкар-Ола горком „ВКП(б) историйым" самостоятельно тунемаш ямдылалт шудымо комсомолец-шамычлан 9 кружокым организоватлен. Нине кружок-шамыч дене 164 комсомолецым охватитлыме. Горкомол кружок-шамычым шукертак создатлен. Южо кружокшо ынде идалыкаш пашаже нергенат итогым ыштышаш, ик ий мучко мом ыштымыжым ончал налшаш да ончыко пашам утларак сайын шындышаш нерген вывод-шамычым ыштышаш.

Но кружок-шамыч кузе вара итогым ыштен кертыт, если нунын кокла гыч южыжо идалык мучко пашам моткоч начар ыштен? Кружок-шамыч пашам начар ыштеныт гын, горкомолын пашаенже-шамыч мом онченыт?

Южо кружок-шамычым октябрьыште велэ организоватлыме гынат, нуно шке пашаштым начар огыл ыштат.

Теве Марийский АССР НКВД пеленсе М. Ф. Иванов йолташын руководитлыме кружокшо 1939 ийын 25 октябрь гыч пашам ышташ тӱҥалын. Кружокышко 13 комсомолец ик занятийыш коцыде коштыт. Иванов йолташ чылаже 5 занятийым эртарен. Занятийышке кайме деч ончыч Иванов йолташ да тыгак комсомолец-шамычат сайын ямдылалтыт. Слушатель-шамыч Е. И. Козина, З. М. Тарасова, Пономарева йолташ-шамыч кеч могай вопрослан точный, раш ответым пуэн моштат. Слушатель-шамыч эреак лекцийышке коштыт.

Но ВЛКСМ Йошкар-Ола горком пашам сайын ыштыше тиде кружокын опытшым моло пропагандист-шамычлан передаватлымаште нимом ыштен огыл манаш лиеш.

М а р п р о фтехшколышто „ВКП(б) историй" тунемашлан кружокым 1939 ийын сентябрь тылзыште организоватлыме, но таче мартен пропагандист Мартынов йолташ чылажат 3 занятийым гына ик час дене эртарен. Слушатель-шамычлан материалым с а й ы н умылтарыме олмеш—конспектым возыза, мӧҥгыштӧ проработатлыза м а н ы н каласа да тидын дене занятийым пытара велэ. Садлан 25 слушатель кокла гыч шукыжо—крепостной правам кунам отменитлыме,—да моло тыгай элементарный вопрос - шамычланат вашмутым пуэн огыт керт. А вет нуно первый главам пуйто „изучатленыт". Тыгеже, „ВКП(б) историйым" изучатлымашке пропагандист Мартынов йолташ халатно, нимогай ответственность деч посна относитлен. ВЛКСМ горком тыгай формальный отношенийым пытарашлан шке жапыштыже мерым приниматлен огыл, горкомолын пропаганда дене секретарьже Архипов йолташ да инструктор Никитина йолташ занятийышке ик ганат миен огытыл. Тыжеч теве мокоеш, — горкомол пропагандист-шамычым ойырымашке формально относитлен да нунын пашаштым огеш проверятле, нунын дене ок руководитле.

„Труженица" артель пеленсе кружокыштат тыгаяк начар положений. Кружокым 1938 ийын ноябрь тылзыште организоватлыме. Идалык мучко пропагандист-шамычым вашталтыме: чылаже 3 пропагандист лийын. Пытартыш жапыште ВЛКСМ горком пропагандистлан ял озанлык техникумын студентшым Соколов йолташым выделитлен, но тудо але ик гана велэ занятийым эртарен.

Горкомол, очыни, тыгешона, пуйто кружок-шамычын пашашт пропагандист-шамычым выделитлыме дене шкеак саемеш, пуйто кружок-шамычым руководитлыме ок кӱл. Вет идалыкат ик тылзе жапыште тиде кружокын занятийыштыже горкомол гыч ик гана велэ лийыныт.

Посна комсомолец-шамыч занятийышке йӧршеш ямдылалтде коштыт, нунын кокла гыч кок ен гына конспектым воза. Кружок 5 главам изучатлен гынат, южо комсомолец - шамыч „ВКП(б) историй краткий курс" гыч элементарный положенийым огыт шинче. Слушатель-шамычлан тыгай элементарный вопросым пумо ыле: „Освобождение труда" группым кунам организоватлыме?

Тиде вопрослан нуно тӱрлӧ „вашмутым" пуэныт. А. Е. Козлова йолташ— „чылаже, кунам шарнен шуктет"—манын ойла.

К Д. Горшкова йолташ— „мый тиде вопрослан эрла каласем"—манеш.

РСДРП-ын II-шо с'ездше кунам лийын манын йодмылан Е. И. Волкова ден Е. А. Андреева йолташ-шамыч деч кӱчык „ответ" лийын— „1917 ийыште".

Теве икмыняр вопиющий факт-шамыч ВКП(б) историйым и з у ч а т л ы машке ВЛКСМ горкомын несерьезный отношенийжым раш ончыктат.

Марксистско— ленинский теорий дене начарын овладеватлымаш комсомолец-шамычын практический пашаштыштат отражатлалтеш. Посна комсомолец-шамыч пашашке сознательно огыт подходитле, паша нормым огыт теме. Ноябрь тылзылан вышивальный цехыште ыштыше комсомолец-шамыч Н. Логинова 44,4 процентлан, З. Рыбакова 48,5 процентлан, А. Степанова 52,5 процентлан гына паша нормым теменыт.

Заготзерно пеленсе кружокышто пропагандистлан З. М. Сидорова йолташ ышта. Тудо беседым сайын эртара гынат, посна комсомолец-шамыч занятийышке йӧршеш ямдылалтде коштыт.

Кружок-шамычын начар пашаштым ВЛКСМ Йошкар-Ола горком ок шинче манаш ок лий, туге гынат пропаганда дене секретарь Архипов йолташ пашам саемдашлан нимогай мерым приниматлен огыл.

Тудо кружок-шамычын пашаштым самотекыш кудалтен, нунылан конкретный полышым пуэн огыл, пропагандист-шамыч дене кабинет гыч, „руководитлен". Ончыкыжым тыгай положений чытыдыме. Кружок-шамычын пашаштым кӱчык жапыште решительно саемдыман.

Вас. Борисов.

Тунемше-шамыч культурно канаш тӱҥалыт

Йошкар-Оласе ВЛКСМ-н XX идалыкше лӱмеш педагогический училищыште тунемше-шамычын вучымо кечышт толын шуын. Таче нуно, тунемме ийын первый полугодийжылан итогым ыштен, теле каникулыш каят. Тунемше-шамыч каникулым веселан, культурно эртараш шонат.

Тунемше-шамычлан теле каникул жапыште 2 гана звуковой кинофильм ончыкталтшаш; театрыш, 4 гана катокыш коньки дене мунчалташ коллективно лекмаш организоватлалтеш. Тыгак лыжный вылазка, прогулка-шамыч лийыт, тидын дене пырля тунемше-шамыч БГТО, ГТО да Ворошиловский стрелок значоклан нормым сдатлаш тӱҥалыт.

Педагогический училищын красный уголокшо сайын оборудоватлыме. Тыштат тунемше-шамычлан теле каникулым сайын эртараш чыла условий уло.

Москвин.

Медведевский средний школын (Йошкар-Ола район) красный уголокыштыжо. Снимкыште: тунемше-шамыч шахмат дене модыт.
Фото М. Чуршуковын.

Школьный комсомольский организацийын пашажым саемдаш

Пытартыш ийлаште Марийский республикыште школьный комсомольский организаций - шамыч шке радамыштым куштымаш да пеҥгыдемдымаште пашаштым икмыняр саемденыт. 1938 ийыште школлаште 7349 комсомолец ыле гын, тений октябрьлан 8266 комсомолец лийын. Посна школьный первичный комсомольский организаций-шамыч школышто руководящий ролым модыт да кугу авторитет дене пользоватлат. Но южо школлаште комсомольский организаций-шамыч пашам йӧршеш ситыдымын ыштат.

Ронга средний школа пеленсе комсомольский организаций да тудын секретарьже И. В. Лукин йолташ комсомольский организацийым куштымаште пашам пеш начарын ышта. Тений сентябрь тылзе гыч таче кече мартен чылажат 15 еҥым велэ комсомолышко пуртымо. Лукин йолташ 1939 ийыште комсомольский организаций кунар енглан кушмым даже огешат пале.

Первичный комсомольский организаций школышто дисциплиным пеҥгыдемдышаш верч, успеваемостьым саемдышаш верч нимынярат кучедалын огыл. Комсомолец-шамыч тунеммашке кузерак относитлат, класслаште могай ролым иметлат, тидын нерген комсомольский комитет интересоватлен огыл. Теве 10-шо классыште Куклин, Бахтин, 6-шо „А" классыште Чепайкин, Пирогов школышто дисциплиным чӱчкыдын нарушатлат, учительын мутшым огыт колышт.

Посна комсомолец - шамыч 9-ше классыште тунемше Марченков, 10-шо классыште Рожкина Зоя да молат кажне тылзын „плохо" отметкым налыт.

Школышто 530 тунемше кокла гыч ик отличник да 4 ударник велэ. Тиде отличникшат кокымшо чырыкыште южо предмет ден посредственный отметкым налын. Комсомольский организаций велым отличница В. Романова йолташлан нимогай полыш лийын огыл.

Ронго средний школа пеленсе комсомольский организаций шке ончылно шогышо задача-шамычым успешно решитлымашке несерьезно, комсомольски огыл относитлен. Вет школысо комсомольский организаций эн ончычак железный сознательный дисциплина верч, тунеммын качествыжым саемдышаш верч, комсомольский организацийын составшым саемдышаш верч, тунемше—комсомолец - ш а м ы ч ы м идейно-политический да организационно воспитатлышаш верч, социалистический государствылан достойный ен-шамычым ямдылышаш верч кажне кечын кучедалшаш. Но комсомольский организаций нине важный да главный задача-шамычым шуктымашке кӱлеш вниманийым ойырен огыл.

Школышто дисциплиным пеҥгыдемдымаште, успеваемостьым кӱлеш кӱкшытышкӧ нӧлталмаште учитель кугу ролым модшаш. Учитель—тиде школышто главный фигура, партийын доверительже енже. Учительлан большевистски полшыман—теве комсомольский организацийын обязанностьшо. Туге гынат, комсомольский организаций учитель-шамычлан йӧршеш полшен огыл. Теве естествознание дене учительница А. Гордеева йолташ дисциплиным нарушатлымаш факт-шамыч нерген да начарын тунемше-шамыч нерген комсомольский организацийлан ик гана велэ огыл ойлен. Но комсомольский организаций тудын йодмыжлан вниманийым обратитлен огыл.

Пионерский организацийлан ситыдымын полшымын пуа. Пионерский отрядлашке 9 вожатыйым ойырен да тидын дене пашам пытарен. Нине вожатый - ш а м ы ч отрядлаште кузерак пашам ыштат, нунын пашаштыт могай ситыдымаш-шамыч уледат, кузерак тиде ситыдымаш-шамычым пытарымашым добиватлаш—тыгай вопрос-шамыч комсомольский комитет деч ӧрдыштӧ лийыныт.

Чыла нине серьезный ситыдымаш-шамыч ВЛКСМ Ронго райкомын шинча ончылныжак лийыныт. Вет тиде школа райкомол деч 300 метр тораште велэ. Но райкомолын пашаенже-шамыч, эн ондак тудын секретарьже Шестаков да школа отдел дене заведующий Мокесеева йолташ-шамыч школышто комсомолын пашажым недооцениватленыт. Нуно школысо комсомольский организацийыште „паша начарын огеш кай, вет тушто культурный вий шуко уло" манын кабинетыште шинчымышт дене шкеныштым успокоитленыт. Школьный комсомольский организацийлашке лектын практический полыш пумаш лийын огыл. Мокесева йолташ тиде школышко миен гынат, комсомольский организацийын пашаж дене интересоватлен огыл. Школышко пурен лекмыжым полышлан шотлен.

Школьный комсомольский организаций-шамычын пашаштым ВЛКСМ ЦК X пленумын решенийже основеш решительно саемдыман уло вниманийым ойыраш, нунын дене кажне кечын пашам ышташ.

117

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА - ШАМЫЧ

Марианеттин Советский Союзым защищатлен выступатлымыже

Нью-Йорк, 28 декабрь (ТАСС). „Дейли Уоркер" газета тыге увертара: Буэнос-Айресыште (Аргентинын столицыже) социалистический пашазе партийын погынымаштыже тиде партийын лидержe Марианетти Советский Союзын политикыжым шокшын одобритлен да Европысо социалистический партий руководитель-шамычын деятельностьыштым резко осуждатлен. Капитализмын агентше-шамыч, Марианетти каласен, таче, 1914 ийысе семынак, шке элысе империалист-шамычышт почеш каен шогат, война ваштареш чын кучедал шогышо-шамычым Францийысе семынак поктылыт. „Ме Блюмым йомдарен улына,— умбакыжым Марианетти каласен,—туге гынат ме тыште выигратлен улына, что Западный Украинын да Западный Белоруссийын 13 миллион населенийже феодальный рабствын игожо дене курымешлан прощатлалтын да социалистический строительствыш куснен".

Неру советско-финляндский отношений нерген

Кабул, 28 декабрь (ТАСС). Индийский печать индийский национальный конгрессын ожнысо председательже Нерун советско-финляндский отношений нерген заявленийжым публиковатлен.

СССР-ын Финляндия дек требованийже-шамыч йӧршеш справедливый ылыч манын, заявитлышыжла, Неру тыге каласен: „Сомнений лийын ок керт, что СССР Финляндия гоч ямдылыме интервенцийын шучкылыкшо ончылно шоген. Великий советский Ленинград ола финляндский граница деч улыжат икмыняр мильыште гына улеш. Финляндийыште могай военный план-шамыч ышталтыныт ыле, тиде чылаланат пале".

СССР-ым Лига Наций гыч лукмо нерген вопросым касатлышыжла, Неру каласен: „Лига Нацийын финляндский вопросышто кенета тичмаш вий дене ончыктымо „активностьшым" ылыжше мировой война шотышто шып лийын шогымаш дене тангастарет гын, воштылтыш лектеш".

Финплан темалтын

„15 лет Октября" колхоз (Куженгер район) IV-ше квартал финпланым тӱрыс темен. Колхозысо финансист-комсомолец А. И. Липатников йолташ колхозник-шамыч коклаште чарныде умылтармаш пашам колтен шога. Садланак „15 лет Октября" колхоз ял совет кӧргыштӧ ик ончыл верыште улеш.

Л. А. Липатников.

Политинформаций сай эрта

Куракино средний школышто (Параньга район) сентябрь тылзе годсек арнялан кум гана политинформаций эртаралтеш. Политинформацийым комсомолец-шамыч Н. Шуматов ден В. Павлов йолташ-шамыч эртарат.

Занятий эртарыме деч ончыч нуно сайын ямдылалтыт, садланак политзанятийышке ученик-шамыч кугу куанымаш дене коштыт.

Ф. М. Соколов.

Осоавиахим организацийым создатлыме

Сайлыме кече вашеш Фрунзе лӱмеш колхозышто (Оршанка район) Осоавиахим организацийым организоватлыме ыле. Осоавиахим членлан 15 енг возалтын. Кызыт организаций пашашке пижын.

М. С. Ураков.

„Медик" стадионын катокыштыжо. Снимкыште: Марпединститутын студенткыже-шамыч Н. А. Торощина. К. А. Архипова да Л. Путилова йолташ-шамыч коньки дене мунчалтат.

Паша саемын

Пытартыш жапыште Иван-Сола средний школа (Куженгер район) пеленсе осоавиахимовский организаций пашам ятыр саемден. Кызыт ученик - шамыч ПВХО да ГСО значоклан нормым сдатлаш ямдылалтыт, чарныде ПВХО да ГСО кружокышко коштыт.

Тылеч посна ученик-шамычлан чӱчкыдын беседа эртаралтеш. Осоавиахим организацийын председательже Д. С. Тихонов йолташ пашам саемдышаш верч чот тырша.

В. Л. Таныгин.

У организаций

Тений октябрь тылзыште Ленин лӱмеш колхоз пелен (Шернур район) Осоавиахим организацийым почмо. Осоавиахим членыш 20 енг возалтын.

Тӧрлатымаш

27 декабрьысе лекше 113 (612) номеран „Рвезе Коммунист" газетын нылымше страницыштыже кумышо колонкышто ӱлычын 35 строкаште „лӱддымашым" олмеш „лӱдмашым" манын лудман.

Критика ден библиографий

„Валериан Куйбышев" автор Елена Куйбышева ВЛКСМ ЦК Детиздат 1939 ий. Перевод Н. С. Шавердинын; переводым Н. Орешкин редактироватлен.

Советский калык Валериан Владимирович Куйбышевым, тудын героический пашажым, выдающийся государственный деятель улмыжым нигунамат ок мондо. Куйбышевын волгыдо образше, калыкын пашажлан, Ленинын—Сталинын великий пашажлан мучашдыме преданый улмыжо пиалан молодежьлан кеч кунамат образец семын служитлаш тӱнгалеш. Валериан Владимировичын пенгыде воляже, лӱддымыжӧ да мужествыже миллион дене йоча-шамычлан пример лиеш.

Садлан рвезе дене ӱдыр-шамычлан, йоча-шамычлан Куйбышев нерген книга пеш кӱлешан да шергакан. Теве молан „Валериан Куйбышев"-ын светыш лекмыжым марийский молодежь, пиалан йоча-шамыч куанен вученыт.

Елена Куйбышева тиде книгаште йоча-шамычлан Валериан Владимирович нерген простой мут-шамыч дене кӱчыкын возен. Тиде книгам лудмо годым тале революционерын йоча улмо жапше, рвезе годсо илышыже, революционный пашаште, вара государственный пашаште активно участвоватлымыже, киношто улшо лентыла, мемнан ушышто эрта да курымешлан шарнымаш кодеш.

Теве Казахстанысе Кокчетав ола. „Тудын ик могырыштыжо кумда степь шарлен кия, вес могырыштыжо—тура серан, келге шелышан курык-шамыч нӧталалт шогат"... Мемнан ончылно Кокчетав олаcе ик пӧрт сӱретлалтеш. Тиде пу пӧрт, кугу огыл, ик пачашан, „йырым-йыр куэ, ломбо да шаранге шоген". Шошым тиде пӧрт ломбо пеледыш дене леведалтын, а кенгежым садыште тӱрлӧ-тӱрлӧ пеледыш кушкын. Телым пӧрт йыр лум пургыж погына, тунам шонго куэ-шамычын вуйышт гына чараш кодеш. Тиде пӧртыштӧ изиж годым Воля илен.

Уна, тудо чулым рвезе. Шӱлыкын ончышо кугу шинчаже эре ала мом шонат, туге гынат тудо чӱчкыдын весела койышан лийын да „у онгай модышым але фокусым шонен луктын". Теве тудо—замечательный полководец Суворов гай лияш шонышо йоча—изирак-шамычым чолга лияш туныкта. „Воля музыкым да мурым пеш йӧратен. Тудо колмо чыла муро семым мандолина дене сайын шоктен мошта ыле, но шке йӱкшӧ дене муро семым иктымат мурен пуэн кертын огыл".

Латныл ияш Валериан революционный пашам ышташ тӱнгалеш. Тунам тудо кадетский корпусышто тунемын, ты годымак пашазе-шамычын собранийлашке коштын, пашазе-шамыч коклаште запрещатлыме политический литературым шарен. Латкуд ийшыж годым РСДРП омский организацийын членже лийын.

1905 ийын июньышто Валериан Владимирович кадетский корпусым тунем пытара да августышто Петербургысо Военно-медицинский академийыш тунемаш пура. Тиде жапыште Куйбышев йолташ большевистский организацийыште уже активно пашам ышта. Петербургышто 1905 ийысе революционный событийлаште участвоватла.

Вара арестоватлымаш. Тюрьмаште шинчымаш. Ссылка. Но тудын революционный пашам ыштымыжым нимо чарен кертын огыл, тудын воляжым нимо кӱрлын ок керт.

Февральский революций. Куйбышев йолташ Самарыште. Варажым фронтышто, 1920 ий гыч тудо профсоюзный, хозяйственный, партийный пашаште. Куйбышев йолташ крупный государственный да партийный деятель.

И вот шучко минута. Палач бандит-шамычын кидышт дене Куйбышев йолташ боевой постеш кола.

„Чолга, весела, шыма, тыршыше, йӧратыме, шергакан Валерианым ме тедла огына уж.

„Валериан Владимирович йоча-шамыч верч эреак тыршен. Уло вийжым пашазе классын пашажлан пушо Валериан Владимировичын илышыже шуко миллион йоча-шамычлан пример лиеш."

Тыге Елена Куйбышеван книгаже пытаралтеш.

Валериан Куйбышев гай революционер нерген книгам кусарыме годым переводчикын да редакторын особенно кугу ответственностьышт лийман. Но марий йылмышке тиде книгам кусармаште ситыдымаш - шамычым ятыр ыштылме. Основной ситыдымаш теве мошто: переводчик переводитлымыже годым шке рольжым монден, садлан героический илыш нерген тиде чапле книгам механический передатчик семын кусарен. Конечно, тӱрлӧ книгам тӱрлӧ семын кусараш лиеш, но „Валериан Куйбышев" книгам да вообще тудын гай революционер нерген возымо книгам внутренний переживаний деч посна, келге чувство деч посна переводитлаш гын, тиде механический передаватлымаш лиеш. Безусловно, переводым автор семын ышташ кӱлеш. Тидыже мом означатла? А теве мом. Книгам туге кусарыман, пуйто переводчик книга гыч огыл марий йылмышке передаватла, а шкак автор ӱлеш, шкак ужын, шкак шарна, южгынам тиде пашаште шкак пуйто утаствоватлен, вес семын манаш, ӧрдыж гыч ончен шогышо енгла огыл, а тиде илыш дене кылдалтше енгла живой слог дене кусарыже. „Валериан Куйбышев" книгам кусарымаште переводчик тиде задачым шуктен огыл. Тидыже эн ондак слогышто коеш.

Переводчик мучашдыме шуко „ыле" мутым кучылтеш. Теве ик пример.

„Корпусын старший класс гычше мӧнгыш толмыжо годым, Воля шкенжым серьезнын куча ыле, мемнан дене шыман, тыматлын мутлана, но модышым пеш шуэн ыштылеш ыле. Тудо садысе улак верыш пурен шинчеш да шуко лудеш ыле." Але вес вере. „Шарнем, Воля шӱкшӧ ботинке дене толын ыле. Мемнан оксана пеш шагал ыле. Авий ачий колымо деч вара изи пенсийым налеш ыле, а мый—изи жалованийым. Кок шӱжаремже але пашам огыт ыште ыле.

Мыняр шуко „ыле"! Тиде мутым тынар шуко вере почела-почела шындылме дене чынак живой слогым пуштеш!

Южгынам переводчик неопределенностьым ончыктышо „улмаш" мутым пеш шуко пурта. Тиде мутым чӱчкыдын кучылтмо дене переводчик посторонний наблюдательыш савырена. Примерлан. „Валерианым петырыме тюрьмаште сар ваштареш агитаций ыштымылан арестоватлыме йолташ-шамыч шукын улыт улмаш. Очыни, автор але сомневатла, вет „улмаш" мутым использоватлыме годым сайын шоналташ кӱлеш, южгынам тиде мутым обязательно вес мут дене вашталтыман. Но механически передаватлыме годым тыгай момент - шамыч ятыр вере лиедат, а Куйбышев нерген возымо книгам тыге передаватлымаш—тиде преступлений.

Переводышто шагал огыл неточностьым але умлаш лийдымаш я даже йӧршеш йонгылыш кусарыме предложений - шамычымат муаш лиеш. Тыгай годым рушла текстыш ончыде иктат, конечно, переводчикшат ок умло.

Рушла текстыште каласыме: „В школе занятия вели они же, а также знакомили население с **новинками литературы** (ме подчеркиватлена) — произведениями Толстого, Чехова, Горького."

Марий йылмышке тыге кусарыме. „Школышто нуно шкак туныктеныт, адак калыклан Толстойын, Чеховын, Горькийын пытартыш произведенийыштым лудын умылтареныт." 6 стр.

Неужели вара, мутлан, Максим Горький 1896—98 ийлаште пытартыш произведенийжым возен. Вет тиде чепуха!

„Опасный" мутым „ужасный" манын кусарыме. А 37 страницыште у мут шочеш—тиде „тат". Адакат рушла текстыш ончалаш логалеш. Тиде „момент"-ым означатла улмаш. Тат, значит момент! Переводчик марий йылмым „пойдара." Но только советский читатель тыгай поянлык деч корангеш, да тудо прав!

Ме переводышто икмыняр ситыдымаш-шамычым ончыктышна. Нине факт-шамыч ойлат, что книгам переводитлыме годым переводчик-шамычлан да редактор - шамычлан ответственностьыштым нимынярат луштарыман огыл.

Я. И. Малинов.

Отв. редактор—
К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: МАССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната №90, телефон № 10,
Упол. Главлита Мар. АССР А—1140. Йошкар-Ола, типография Маргосиздата.